

Trouw en ontrouw

Zondagmorgen 6 oktober 2024, Sint Catharijnekerk, ds. Eibert Kok
Lezingen: Maleachi 2: 10-16 en Marcus 10: 1-16

Afgelopen vrijdagmiddag was hier in de Sint-Catharijnekerk een huwelijk. Het was het eerste huwelijk in dit kerkgebouw waar ik als dominee bij betrokken was. Het was mooi om te doen. Het was een combinatie van eerst de burgerlijke huwelijksvoltrekking en daarna de kerkelijke huwelijksinzegening. Het was prachtig weer. De zon scheen uitbundig door de ramen en het bruidspaar straalde. Eerst in het burgerlijke deel ging het over de rechten en de plichten die de wet aan een bruid en bruidegom stelt. Allemaal nogal formeel en juridisch, ook al deed de ambtenaar van de burgerlijke stand haar best om het zo informeel en los mogelijk te maken. Maar er werden wel handtekeningen gezet, door het bruidspaar en door een drietal getuigen. Maar hoe informeel je het ook wilt maken, in de kern van de zaak gaat het burgerlijk om een juridisch verbond, waar allemaal regels aan verbonden zijn. Ook als je weer los van elkaar verder zou willen, zijn er weer allerlei regels om op een ordentelijke manier het verbond te ontbinden. De formele kant. Vervolgens was er een klein changement. De koster snelden naar voren om het liturgische kleed op de tafel te leggen, de kaarsen neer te zetten en aan te steken, en om de knielbank neer te zetten. En toen kon het tweede deel beginnen, met de huwelijksinzegening, met liederen en gebeden, een bijbellezing en een overdenking, en uiteraard de inzegening zelf. Ook toen klonk er weer het ja-woord van het bruidspaar, maar er werd niet om handtekeningen gevraagd. In zo'n kerkelijke trouwviering gaat het niet om de formele kant van de zaak, maar gaat het volgens mij om datgene waar het in een relatie tussen mensen echt om gaat: om liefde en trouw. Ervaar je elkaar als een godsgeschenk? Wil je elkaar in Godsnaam liefhebben en trouw zijn. God zal met je mee gaan. Zijn zegen krijg je mee. Waarschijnlijk voelen we wel dat we dan op een heel andere laag zitten dan bij de burgerlijke huwelijksvoltrekking, hoe mooi die ook kan zijn. Het gaat niet om de formele, juridische kant, het gaat om wat er in je hart leeft, aan liefde, er voor willen gáán met die ander, een belofte van trouw, 'tot de dood ons scheidt', zo klonk het dan in de vraag bij de trouwbelofte. Wil je elkaar in Godsnaam liefhebben en trouw zijn, zoals God ons liefheeft en trouw blijft. Nou nou, de lat ligt wel hoog. Want zoals God trouw is aan ons, zoals God ons liefheeft, dat is ongekend. Kunnen wij daar ooit aan tippen? Ja, we zetten hoog in. Diezelfde inzet hoor ik terug in het evangeliegedeelte van vanmorgen. Op zo'n mooie trouwdag als afgelopen vrijdag ga je niet zitten filosoferen over allerlei mogelijke situaties dat je van elkaar af zou kunnen.

Ja, iedereen weet dat die mogelijkheid er is. Dat ongeveer één op de drie huwelijken strandt, uitloopt in een scheiding, en dat bij wet daarvoor van alles geregeld is, om het juridisch goed te laten verlopen, maar als je op zo'n trouwdag daarmee komt aanzetten begin je aan de verkeerde kant.

Natuurlijk is die kant er. En het is goed dat die kant er is, dat die mogelijkheid er is, dat huwelijken niet nodeloos in stand gehouden worden terwijl de relatie al lang stuk is.

Dat wisten ze in Jezus' tijd natuurlijk ook. Relaties aangaan en relaties verbreken is van alle tijden.

De Farizeeën willen Jezus daarmee op de proef stellen, met een theoretische, wat juridische discussie los van een concrete situatie over wanneer een man zijn vrouw wel of niet mag wegsturen. We zitten dan in de sfeer van de rechten en plichten van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Het zijn allemaal mannen die spreken over vrouwen, alsof ze daarover kunnen beschikken.

Het is natuurlijk een discussie uit een andere tijd, tweeduizend jaar geleden. Hoewel ...

Het is nog net geen Andrew Tate, de Britse influencer die populair schijnt te zijn onder jonge jongens en mannen en die een mannelijk superioriteitsdenken predikt. In Australië, zo las ik deze week, hebben veel vrouwelijke docenten daar op school enorm last van. Sommige vrouwen stoppen zelfs als docent. Vrouwen worden gezien als wezens waarover je als man kunt beschikken. Een vrouw is minderwaardig, ondergeschikt. Ik geloofde het bijna niet toen ik het las.

Zo lijken die mannen in het evangeliegedeelte van vandaag ook te denken dat ze kunnen beschikken over vrouwen. Gelukkig willen ze nog wel aan regels daarbij. En daarover willen ze in discussie met Jezus, of beter, ze willen Jezus op de proef stellen.

Dus het gaat hen helemaal niet om het onderwerp, hun bedoeling is Jezus klem te zetten.

Dus ergens zitten we helemaal in een juridische, formele, kille en ook stekelige sfeer.

Terwijl iedereen weet dat die kant wel belangrijk is, maar dat dat niet het hart van de zaak is waar het om gaat als mensen met elkaar trouwen.

Nu moeten we wel een klein beetje in gedachten houden dat huwelijken vroeger, en op sommige plaatsen nog steeds, niet tot stand kwamen of komen omdat twee mensen op elkaar verliefd zijn geworden, maar omdat die ander voor jou uitgekozen is, omdat je uitgehuwelijkt wordt, of omdat jouw huwelijk tot stand komt om bepaalde politieke of zakelijke belangen veilig te stellen. Bij ons is het huwelijk iets geworden van eigen keus, van zelf verliefd worden, zelf een relatie aangaan.

Bij zo'n kerkelijke huwelijksviering wordt ook alle nadruk gelegd op liefde en trouw, allebei!

Niet alleen op trouw. Want dat kan zomaar verworden tot een plicht. Ook liefde zien we als essentieel voor een huwelijk. Het gaat bij al het andere dat belangrijk is om het hart.

Het hart is niet voor niets het symbool van liefde geworden.

Nou, iets dergelijks proef ik bij Jezus ook in het evangeliegedeelte van vandaag. Hij wil wegblijven bij dat juridische geharrewar.

Hij reageert furieus tegen de Farizeeën die hem hier belagen met een regel uit de Tora (Deuteronomium 24) dat je als man een scheidingsbrief aan je vrouw mag sturen en dat je dan van haar af bent: Die regel is er vanwege de hardheid van jullie hart. Maar zo is het van den beginne af niet bedoeld. De werkelijkheid is weerbarstig en vol barsten, jazer, vertel mij wat, vol harde harten, maar begin daar alsjeblieft niet mee, laat dat niet je startpunt zijn. Alsof Jezus de overstap maakt van de formele kanten van de rechten en plichten van een huwelijk die bij een burgerlijk huwelijk horen, naar het hart van de zaak, waar je ervoor gaat om samen je leven te delen in liefde en trouw, tot de dood je scheidt.

Het lijkt de toon van een kerkelijke huwelijksinzegening die Jezus aanslaat.

Wat God heeft verbonden, moet een mens niet willen scheiden.

Afgelopen vrijdag zongen we bij de inzegening het lied 'Gods zegen bidden wij je toe.'
In het nieuwe Liedboek is die iets veranderd, meer bij de tijd gebracht, maar ik vond die in het vorige Liedboek treffend mooi: Gij hebt elkander trouw beloofd; een menselijk feilbaar woord werd hier door ons gehoord.

Feilbaar. Ons ja-woord is feilbaar. Liefde kan verkoelen, een relatie stuklopen, maar zo eindigt het lied dan: God houdt uw ja omsloten.

Gods trouw en liefde naar ons blijft bestaan. Altijd! Hoe ook onze weg mag gaan.

Als dan vervolgens de leerlingen in het vervolg van het Bijbelverhaal van vandaag verder vragen, reageert Jezus.

Het bijzondere daarvan vind ik dat de vrouw daar ook een actieve rol krijgt toebedeeld in hoe zij met een relatie omgaat. Zij heeft niet alleen maar een passieve rol.

Vrijdag kreeg het bruidspaar de zegen mee. Zegenen, wat is dat?

Daar eindigt ook ons Bijbelgedeelte mee: Jezus zegende de kinderen door hun de handen op te leggen. Zegenen dat is een ander het goede toewensen, in zo'n trouwdienst: het bruidspaar het goede toewensen in Gods naam, in de overtuiging dat God met hen mee wil gaan.

Gods zal in zijn liefde ons trouw blijven. Jezus heeft dat handen en voeten gegeven. Dat mag voor ons de inspiratiebron zijn voor onze trouw en liefde jegens de ander, niet alleen in een huwelijksrelatie, sowieso, daartoe worden wij geroepen:

Trouw zijn, verantwoordelijk voor elkaar, elkaar zegenen,
zoals God ons zegent met zijn genade, trouw en liefde.